

Nr 45.

Ankom till riksdagens kansli den 20 maj 1919 kl. 5 e. m.

*Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckt motion om
höjning av tullen å kaffe och kaffesurrogat.*

(1:a avd.)

Närvarande: herrar Källman, Röing, Lyckholm, K. A. Nilson, frih. Fleming, Boman, Jonsson i Hökhult, Olsson i Kullenbergestorp, Eliasson, Neess, Örne, Broman, Westrup, Öhngren, Bökelund, Wikström, Johansson i Kullersås, Uddenberg, Viklund i Oviken och Jönsson i Fridhill.

I en av herr *Trygger m. fl.* inom första kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 57, har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att tullsatserna skola utgöra för

Kaffe, obränt, 30 öre per kg.

Kaffe, bränt eller rostat, även malet, samt kaffesurrogat, alla slag, 50 öre per kg.; samt, vid bifall till vad sålunda föreslagits,

att de sålunda beslutade förhöjda tullsatserna skola såsom tilläggs-tullar till gällande tulltaxa tillämpas även innevarande år från dag, som Kungl. Maj:t bestämmer,

ävensom med anmälan om sitt sålunda fattade beslut i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville förordna om detta besluts trädande i kraft snarast möjligt.

I en av de vid 1888 års riksdag väckta motioner, i vilka förslag framställdes om åsättande av tull å malen och omalen spannmål samt

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 7 saml. 41 häft. (Nr 45.)

Utskottet.
Historik.

om införande av tullskydd eller ökat tullskydd för andra jordbrukets alster, anförde herr Reuterswärd, att såsom önskemål vid en tullreform borde hållas i sikte att — i den mån statsfinansernas ställning sådant medgäve — till fördel för landets arbetande klasser söka åvägabringa nedsättning i de införselavgifter, som vilade på åtskilliga mera allmänt nödiga förbrukningsartiklar, vilka icke vore föremål för produktion inom landet; och hemställde motionären, att i fråga om nedsättning av de s. k. finanstullarna bevillningsutskottet ville föreslå riksdagen vad som kunde synas lämpligast. I sitt betänkande nr 8 vid nämnda riksdag åberopade utskottet, vid behandlingen av väckt fråga om sänkning av tullsatserna å kaffe, ovan omnämnda uttalande och hemställan. Efter att vidare hava erinrat, att till finanstullar räknades avgifter å huvudsakligast kaffe jämte kaffesurrogat, socker, tobak och lysolja, anförde utskottet, att utskottet funnit kaffet böra i främsta rummet komma i fråga vid en nedsättning i finanstullarna. I anslutning härtill hemställde utskottet, att tullen å kaffe måtte nedsättas från dess dåvarande belopp, 26 öre, till 12 öre samt tullen å kaffe, bränt, och alla till kaffesurrogat användbara brända växter från dåvarande beloppet, 35 öre, till 20 öre, allt för 1 kilogram. Vad bevillningsutskottet sålunda hemställt blev av riksdagen, i samband med tullreformens genomförande, bifallet.

Sedermera hava förslag om höjning av tullsatserna å kaffe och kaffesurrogat, på sätt i den förevarande motionen erinrats, förevarit vid 1894 och 1910 års riksdagar. Med anledning av i ämnet väckta motioner anförde 1894 års bevillningsutskott i betänkande nr 20, att en betydlig minskning i tullinkomsterna såväl under sistnämnda år som under närmast följande statsregleringsperiod vore att motse. Med anledning därav såge sig utskottet nödsakat att föreslå riksdagen att höja någon av de s. k. finanstullarna och ansåge utskottet, att för berörda ändamål en höjning av tullen på kaffe och kaffesurrogat i första hand borde ifrågakomma. I anslutning härtill föreslog utskottet en höjning av tullen å kaffe till 25 öre samt tullen å kaffe, bränt, och kaffesurrogat till 35 öre, allt för kilogram räknat.

Bevillningsutskottets hemställan blev av bägge kamrarna avslagen, först av andra kammaren med 149 röster mot 63 och därefter av första kammaren utan omröstning. Under ärendets behandling i andra kammaren framhölls såsom huvudskäl mot tullförhöjningen, att det vore obilligt att lägga en så hög tull på kaffe, vilket i de mindre bemedlades hushållning inginge i den dagliga födan och som väl kunde betecknas såsom en den fattiges nödvändighetsvara. Även i första kammaren framfördes liknande skäl.

Vid 1910 års riksdag framfördes frågan genom en kungl. proposition, varvid såsom skäl åberopades det statsfinansiella läget. Bevillningsutskottet hemställde i sitt betänkande nr 3 av enahanda skäl om höjning av tullen å kaffe till 18 öre och å kaffe, bränt, och kaffesurrogat, alla slag, till 30 öre, allt för kilogram. Båda kamrarna återremitterade utskottets betänkande, vilket för att påskynda ärendets behandling avgivits innan motionstiden gått till ända. Syftet med återremissen var att sätta utskottet i tillfälle att företaga ärendet till förnyad behandling i samband med motioner, som utöver en i betänkandet behandlad komme att ytterligare väckas i ämnet. I nytt betänkande (nr 39) mot slutet av riksdagen upplyste bevillningsutskottet, att det dåmera visat sig att det icke vore erforderligt att vid uppgörande av följande årets statsreglering anlita någon höjning av kaffetullen; och avstyrkte utskottet av denna anledning vad Kungl. Maj:t i sådant hänseende föreslagit. Denna utskottets hemställan bifölls av båda kamrarna utan debatt och utan omröstning.

Vid båda de ovan omnämnda tillfällen, då, efter det de ifrågasvarande tullsatserna fastställts till deras nuvarande belopp, förslag om höjning av desamma förelagts riksdagen, har såsom skäl härför åberopats nödvändigheten att för statsregleringens uppgörande anskaffa ett inkomstbelopp, motsvarande det, som tullförhöjningen beräknats tillföra statsverket.

Motiveringen för den nu föreliggande motionen är en annan. Detta framgår av följande uttalande, varmed motionärerna inleda sin motivering:

*Motionens
motivering.*

»Under en statsfinansiell situation sådan som den nuvarande, då inkomstbehovet i så hög grad ökats och tillflödet från åtskilliga av de vanliga inkomstkällorna så väsentligen sinat eller t. o. m. aldeles upphört, framställer sig självfallet angelägenheten att tillse i vad mån inom den nuvarande beskattningsramen outnyttjade inkomstmöjligheter må finnas, vilka skulle kunna tillgodogöras med jämförelsevis mindre olägenheter för de skattdragande; och torde man vid en i sådant hänseende företagen granskning sväriligen kunna undgå att finna, hurusom en höjning av den nuvarande anmärkningsvärt låga kaffetullen framträder såsom i hög grad av situationen påkallad.»

Härmed hava motionärerna angivit utgångspunkten för sin framställning. Såsom skäl för förslaget framförande vid denna riksdag hava motionärerna anfört bland annat, att särskilt med hänsyn till de höga priser å kaffe, vid vilka allmänheten fått vänja sig under senare år även i den mån varan kunnat åtkommas på lagligt sätt, den nuvarande tidpunkten vore ur psykologisk synpunkt särskilt lämplig ävensom att den

omständigheten att varan ligger under statsbeslag undanröjde den eljes förefintliga svårigheten att vid förhöjning av en finanstull förhindra, att den för staten avsedda inkomstökningen till en väsentlig del tillfölle enskilda spekulanter.

*Utskottets
yttrande.*

Beträffande den av motionärerna anförda motiveringen i övrigt torde utskottet få hänvisa till motionen. För egen del har utskottet att anföra följande.

Motionärernas principiella ståndpunkt synes vara den, att kaffetullen utgör en inkomstkälla, vilken med jämförelsevis mindre olägenheter för de skattdragande kan i ökad grad anlitas. Till en sådan uppfattning kan bevillningsutskottet icke ansluta sig. De skäl, som voro bestämmande för tullnedsättningen vid 1888 års riksdag och vilka, på sätt ovan nämnts, senare anförts mot ifrågasatta höjningar, äga enligt utskottets förmenande fortfarande full giltighet och måste därtill anses hava vunnit i styrka genom den under senare år inträdda oerhörda ökningen av levnadskostnaderna, en ökning som själfallet hårdast drabbar de befolkningslager, vilkas intressen en låg kaffetull är avsedd att tillgodose. Därmed är även sagt, att den närvarande tidpunkten för utskottet framstår såsom särskilt olämplig för en höjning av kaffetullen. Det skäl, som motionärerna velat hämta ur den berörda omständigheten, att varan för närvarande är under statsbeslag, kan givetvis icke i och för sig tillmätas avgörande betydelse. För övrigt lära, därest en höjning av kaffetullen framdeles skulle visa sig oundviklig, Kungl. Maj:t och riksdagen icke sakna medel att tillförsäkra statsverket den härmed avsedda inkomstökningen.

På nu anförda skäl får utskottet hemställa,

att förevarande motion, I: 57, av herr Trygger m. fl. om höjning av tullen å kaffe och kaffesurrogat icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 maj 1919.

På bevillningsutskottets vägnar:

G. W. KÄLLMAN.

Reservationer:

av herrar *Lyckholm*, friherre *Fleming*, *Boman*, *Ness*, *Broman*, *Westrup* och *Bökelund*, vilka anförde:

»Vid behandlingen den 3 maj 1919 av Kungl. Maj:ts förslag till förordning om spritdrycksaccis m. m. yttrade chefen för finansdepartementet i första kammaren, att den ekonomiska situationen nu vore ännu svårare än vid statsverkspropositionens framläggande. Säsom belysande härför meddelade departementschefen bland annat, att man av olika anledningar måste räkna med krav på statskassan, uppgående till omkring 100 miljoner kronor utöver vad som varit känt vid uppgörande av tilläggsstat för år 1919. Med hänsyn härtill och då några besparingar av beskaffenhet att avsevärt inverka på detta resultat, icke kunde förväntas, förklarade departementschefen, att, även om propositionen om spritaccis vunne riksdagens bifall, så skulle departementschefen likväl stå inför stora svårigheter att få debet och kredit att gå ihop för innevarande år.

Under en statsfinansiell situation, för vilken ett sådant meddelande som chefens för finansdepartementet nyss återgivna måste anses synnerligen betecknande, framträder med styrka kravet att tillse, i vad mån inom den nuvarande beskattningsramen utnyttjade inkomstmöjligheter må finnas. Därvid torde man få räkna med nödvändigheten att i trängande fall begagna sig av även sådana skatteällor, vilkas utnyttjande eller ytterligare anlåtande ur olika synpunkter tidigare rönt motstånd.

Ur nu angivna synpunkter ser utskottet det förslag till höjning av gällande tullsatser å kaffe, som genom den föreliggande motionen framlagts. Att kaffetullen betecknar en reserv, som det kan bli nödvändigt att en gång anlita för beredande av en inkomstökning åt statsverket, torde numera erkännas även av flertalet bland dem, som ivrigast motsatt sig dess höjande. Frågan blir sålunda den, huruvida förhållandena för närvarande äro sådana, att höjningen kan anses omedelbart påkallad.

I första hand avgörande måste härvid vara det oerhört stegrade behov av statsinkomster, som utskottet nyss belyst.

Vidare förtjäna särskilt beaktande de synpunkter, vilka motionärerna på följande sätt framfört.

De betänkligheter ur folkförsörjningssynpunkt, som tidigare fram-

förts mot en förhöjning av kaffetullen, torde befinnas hava förlorat ganska mycket i betydelse genom erfarenheterna från de senare årens kristid. Allmänheten, både den mer och den mindre bemedlade, hade nämligen under denna tid funnit sig kunna med stor fördel uppblanda, om icke ersätta, kaffet med inhemska surrogat, en erfarenhet, som säkerligen komme att fortfarande utnyttjas, även sedan importen av och handeln med kaffe bleve befriad från nuvarande inskränkningar. För den enskilda hushållningen skulle därför någon mindre förhöjning i kaffepriiset såsom följd av en eventuell tullförhöjning ingalunda verka nämnvärt kännbar, isynnerhet som tullförhöjningen i allt fall icke skulle kunna komma att föranleda pris, närmande sig dem, vid vilka allmänheten fått vänja sig under dessa senare år, även i den mån varan kunnat på lagligt sätt åtkommas.

Bortsett från att med hänsyn till sistberörda förhållande knappast något ur psykologisk synpunkt lämpligare tillfälle syntes erbjuda sig för en tullförhöjning, som med hänsyn till statsverkets alltjämt stegrade inkomstbehov näppeligen kunde i längden undvikas, vore även i ett annat avseende den närvarande tidpunkten lämplig för en sådan åtgärd. En svårighet, som eljest alltid plägade yppa sig vid förhöjning av de s. k. finanstullarna, vore, att tullförhöjningen icke kunde genomföras så oförberett och snabbt, att icke den för staten avsedda inkomstökningen till en väsentlig del tillfölle enskilda spekulanter, vilka hunnit i tid före tullförhöjningen från utlandet förse sig med lager av varan i fråga. Denna med våra hittillsvarande konstitutionella bestämmelser för bevillningsfrågors behandling hart när oöverkomliga svårighet skulle, därest kaffetullen nu höjdes, under det att varan ännu låge under statsbeslag, lösas av sig själv, medan däremot uppenbart vore, att, då, efter vad antagas kunde, beslaget inom kort komme att hävas och kaffehandeln åter frigivas, svårigheten åter oförminskad komme att inställa sig.

Utskottet tillåter sig även i övrigt hänvisa till den av motionärerna anförda motiveringen, vilken tillika innehåller en historik över frågans behandling i riksdagen efter 1888, då de nuvarande tullsatserna fastställdes.

En given följd av vad ovan anförts lärer vara, att, såsom motionärerna föreslagit, i händelse av tullförhöjning de höjda tullsatserna böra göras gällande redan innevarande år i samband med kaffehandeln frigivande.

De i motionen föreslagna tullsatserna har utskottet funnit vara lämpligt avvägda.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till förevarande motion 1:57, av herr Trygger m. fl., besluta,

att tullsatserna skola utgöra för

Kaffe, obränt, 30 öre per kg.

Kaffe, bränt eller rostat, även malet, samt kaffesurrogat, alla slag, 50 öre per kg.; samt, vid bifall till vad sålunda föreslagits,

att de sålunda beslutade förhöjda tullsatserna skola tillämpas även innevarande år från dag, som Kungl. Maj:t bestämmer;

ävensom med anmälan om sina sålunda fattade beslut i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville förordna om den ifrågavarande tullförhöjningens ikraftträdande snarast möjligt.»

samt av herr *Olsson* i Kullenbergstorp.
